

שירת האזינו :

[רש"י דב' לב יב]

ה' בדד - ה' בדד ובטח נהגם במדבר:

ואין עמו אל נכר - לא היה כח באחד מכל אלהי העובדי כוכבים להראות כחו ולהלחם עמם. **ורבותינו דרשוהו על העתיד וכן תרגם אונקלוס ואני אומר דברי תוכחה הם להעיד השמים והארץ ותהא השירה להם לעד שסופן לבגוד ולא יזכרו הראשונות שעשה להם ולא הנולדות שהוא עתיד לעשות להם** לפיכך צריך ליישב הדבר לכאן ולכאן וכל הענין מוסב על זכור ימות עולם בינו שנות דור ודור **כן עשה להם וכן עתיד לעשות** כל זה היה להם לזכור.

[דב' לב א-מג]

הקדמה.	נצחיות דבריו [רש"י].	(א) האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי.
	התורה היא חיים (צמיחה) לעולם [רש"י].	(ב) יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי כשעירם עלי דשא וכרביבים עלי עשב.
הלל. דרכי השם.	הלל.	(ג) כי שם ה' אקרא הבו גדל לאלהינו.
	דרכי השם.	(ד) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט אל אמונה ואין עול צדיק וישר הוא.
כפירת העם.	"שחת לוי" [רשב"ם] שחת ישראל... גרם לעצמו השחתה. "בניו מומם" [רש"י] בניו היו והשחתה שהשחיתו היא מומם ולא מומו. [רמב"ן] יאמר כי מומם של ישראל שחת לצור עמו ונחלתו וקראם "לא בניו" , כאשר יקראם בניו בעת רצון .	(ה) שחת לוי? לא. בניו מומם. דור עקש ופתלתל.
		(ו) הלה' תגמלו זאת? עם נבל ולא חכם.
	הוא אביך קנך	הלוא
	הוא עשך ויכננך	
	[רש"י] "שאל אביך" - אלו הנביאים שנקראו אבות כמו שנאמר באליהו [מלכים ב] "אבי אבי רכב ישראל" "זקניך" - אלו החכמים .	(ז) זכר ימות עולם. בינו שנות דר ודר . שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך.
	דור הפלגה [רש"י]. כדי להמשיך עם ישראל.	(ח) בהנחל עליון גוים בהפרידו בני אדם יצב גבלת עמים למספר בני ישראל.
	ישראל במדבר. [רש"י] "ובתהו ילל ישמן" - ארץ ציה ושממה מקום יללת תנינים ובנות יענה אף שם נמשכו אחר האמונה ולא אמרו למשה היאך נצא למדברות מקום ציה ושממה כענין שנאמר [יר' ב ב] "לכתך אחרי במדבר ". מגן על ישראל כנשר על גוזליו. דרך השגחת ה' על ישראל. מגן ומיטיב לעמו. בארץ.	(ט) כי חלק ה' עמו. יעקב חבל נחלתו.
		(י) ימצאהו בארץ מדבר. ובתהו ילל ישמן. יסבבנהו יבוננהו יצרנהו כאישון עינו.
		(יא) כנשר יעיר קנו. על גוזליו ירחף. יפרש כנפיו יקחהו. ישאהו על אברתו.
		(יב) ה' בדד ינחנו. ואין עמו אל נכר .
		(יג) ירכבהו על במתי ארץ. ויאכל תנובת שדי. וינקהו דבש מסלע. ושמן מחלמיש צור.
		(יד) חמאת בקר וחלב צאן עם חלב כרים ואילים בני בשן ועתודים עם חלב כליות חטה ודם ענב תשתה חמר.

	העם חוטא. ע"ז ותועבות [רש"י] משכב זכר... ע"ז (חמור). יותר גרועים מהגויים.	(טו) וישמן ישרון ויבעט שמנת עבית כשית ויטש אלוה עשהו וינבל צור ישעתו. (טז) יקנאהו בזרים. בתועבת יכעיסהו. (יז) יזבחו לשדים - לא אלה. אלהים לא ידעום. חדשים מקרב באו לא שערום אבתיכם. (יח) צור ילדך תשי. ותשכה אל מחללך.
	ה' כועס [אונקלוס]. התנהגותו כבוהן.	(יט) וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנתיו. (כ) ויאמר אסתירה פני מהם. אראה מה אחריתם.
	התנהגות הרעה של העם.	כי דור תהפכת המה בנים לא אמן במ. (כא) הם קנאוני בלא אל? כעסוני בהבליהם.
	עונש. [רב"ח] "אקניאם בלא עמ" - זהו גלות בבל. "בגוי נבל אכעיסם" - זה גלות אדום. כעס ה' רב על כל הארץ וירושלים.	ואני אקניאם בלא עם. בגוי נבל אכעיסם. (כב) כי אש קדחה באפי. ותיקד עד שאול תחתית. ותאכל ארץ ויבלה ותלהט מוסדי הרים. (כג) אספה עלימו רעות חצי אכלה במ. (כד) מזי רעב ולחמי רשף וקטב מרירי ושן בהמת אשלח במ עם חמת זחלי עפר. (כה) מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה גם בחור גם בתולה יונק עם איש שיבה. (כו) אמרתי אפאיהם אשביתה מאנוש זכרם.
	עונשים. עונשים. עונשים. [רש"י] להשליכם מעלי הפקר. [רמב"ן] גלותנו בין העמים. [ספורנו] אשאיר איזו פאה מהם והמותר אכלם כמו שאעשה באחרית הימים אחרי שלא השגתי שלמותם לא במתן תורה ולא בארץ ישראל ולא בגלות כאמרו כי בהר ציון ובירושלים תהיה פליטה כאשר אמר ה' ובשרידים אשר ה' קורא. [שמי לב י-יב] "ועתה הניחה לי ויחר אפי בהם ואכלם... למה יאמרו..."	

<p>הגויים לא השכילו לראות את דרכי השם גם כשרע לעמו.</p>	<p>[שמי לב יב] "למה יאמרו מצרים לאמר...".</p> <p>[במי יד טו-טז] "והמתה את העם הזה כאיש אחד ואמרו הגויים אשר שמעו את שמעך לאמר. מבולתי יכלת ה' להביא את העם הזה אל הארץ אשר נשבע להם וישחטם במדבר".</p> <p>[דבי ט ד-ה] "אל תאמר בלבבך בהדף ה' אלהיך אתם מלפניך לאמר בצדקתי הביאני ה' לרשת את הארץ הזאת. וברשעת הגויים האלה ה' מורישם מפניך. לא בצדקתך ובישר לבבך אתה בא לרשת את ארצם כי ברשעת הגויים האלה ה' אלהיך מורישם מפניך".</p> <p>[רשי"י] "אגור" כנס עליהם להשחיתם.</p> <p>[דבי א יז] "לא הכירו פנים במשפט כקטן כגדל תשמעון לא תגורו מפני איש כי המשפט לאלהים הוא והדבר אשר יקשה מכם תקרבו אלי ושפעתיו".</p> <p>הגויים ינסו להשמיד אותנו. יתרברבו</p> <p>[רשי"י] "פן ינכרו צרימו" ינכרו הדבר לתלות גבורתו בעבודת כוכבים שאין הגדולה שלו. ויגידו "ידנו רמה".</p> <p>[תה' ב א-ה] "למה רגשו גוים ולאמים יהגו ריק... אז ידבר אלימו באפו ובחרונו יבהלמו".</p> <p>[אוח"ח דבי לב כז] "לולי כעס אויבי" פי שכמה וכמה הכעסות הכעיסוני אויבים, והוא אומר אגור מלשון [משי ו ח] "אגרה בקציר" שאגור הוא כעסו של אויב ועומדים הם לכליון, וכשיראו שהשבתי שם ישראל ח"ו. "ינכרו צרימו" פי יחשבו (הגויים) כי ישראל אמונתם נכריה ולא צדיק ויתחזק דבר אמת לשקר ח"ו, ועוד חושש "פן יאמרו ידינו רמה" פי מלבד שיכחישו אמונת ישראל ודתם יוסיפו לחטוא לומר שאמונתם אמונה ראויה, והוא אומר פן יאמרו ידינו רמה וטובתם ושלותם לא מה' הוא אלא מע"ז אשר הם עובדים, והוא אומר ולא ה' פעל כל זאת פי כל טובתם והצלחתם, והראיה שלא עשו ישראל דבר רע מה שהם אינם עושים ויותר מהמה והם משלו בהם ויאבדום, או ירצה שכל הפעולה הזאת שעשו השחתה גדולה בישראל והשביתו מאנוש זכרם יאמרו שלא עשה כל זה ה' אלא בצירוף כח ורצון ע"ז שהיא השליטתם עליהם.</p> <p>[ילקוט שמעוני דבי לב - רמז תתקמה] ... לולי כעס אויב...</p>	<p>הסיבה מדוע לא: [כז] לולי כעס אויב אגור. פן ינכרו צרימו. פן יאמרו (הגויים) ידנו רמה ולא ה' פעל כל זאת.</p>
	<p>[רמב"ן] "כי גוי אבד עצות המה... וכל הפרשה, על האויב הנזכר. הם אינם מבינים. השווה [פסוק כ] עם ישראל.</p>	<p>[כח] כי גוי אבד עצות המה ואין בהם תבונה.</p>
	<p>[דני יב יז] "והמשכילים יבינו". [תה' נ כב] "בינו נא זאת שכחי אלוה פן אטרף ואין מציל". [יהושע א ח] "לא ימוש ספר התורה הזה מפיד, והגית בו יומם ולילה, למען תשמר לעשות ככל הכתוב בו, כי אז תצליח את דרכך ואז תשכיל".</p>	<p>[כט] לו חכמו ישכילו זאת יבינו לאחריהם.</p>
	<p>מחשבה שהיו צריכים לחשוב. [י"ז כז-ה] "ורדפתם את איביכם ונפלו לפניכם לחרב. ורדפו מכם חמשה מאה ומאה מכם רבבה ירדפו ונפלו איביכם לפניכם לחרב".</p>	<p>[ל] איכה ירדף אחד אלף ושנים יניסו רבבה?</p>
	<p>זאת הסיבה. הגויים היו אמורים לאמר לעצמם [רשי"י].</p>	<p>אם לא כי צורם מכרם וה' הסגירם. [לא] כי לא כצורנו צורם ואיבינו פלילים.</p>
	<p>הקבי"ה על חטאי ישראל [רשי"י].</p>	<p>[לב] כי מגפן סדם גפנם ומשדמת עמרה ענבמו ענבי רוש אשכלת מררת למו.</p>
<p>דרכי ה'.</p>	<p>הקבי"ה מספר על עונש עם ישראל ע"י אויב (העונש) קשה. הכל נזכר אצל ה' [רשי"י].</p>	<p>[לג] חמת תנינם יינם וראש פתנים אכזר. [לד] הלא הוא כמס עמדי חתום באוצרתי.</p>

גאולה – נקם ברשעים, ירחם על עמו שבמצוקה.	מכאן תנחומים לישראל [רש"י]. [חינוך רמא] וַיִּיט יח "לא תקם". [תהי צד א] "אל נקמות ה' אל נקמות הופיע". [שמואל ב טז יא] "הניחו לו ויקלל".	(לה) לי נקם ושלם
		לעת תמוט רגלם כי קרוב יום אידם וחש עתדת למן
	"ועל עבדיו יתנחם " [דעת זקנים] ועל ישראל יתנחם במה שהרגיזו לפניו (יסלח וייטיב להם). [ספורנו] יתנחם על הרעה הראויה לעמו וירחם עליהם בשביל עבדיו שבתוכם כאמרו [ישי סה ח] "כן אעשה למען עבדי לבלתי השחית הכל" כי יראה כי אזלת יד. והטעם שיתנחם אז על הרעה הראויה לעמו ושזה יעשה בשביל עבדיו. "ואפס עצור ועזוב" - ויראה שאין להם עוד ממון עצור בבית ולא עזוב בשדה. [תהי קלה יד] "כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם ". [ישי מ א-ב] " נחמו נחמו עמי יאמר אלהיכם... כי נרצה עונה...". [תהי ב ד] "יושב בשמים ישחק אדני ילעג למר".	(לו) כי ידין ה' עמו ועל עבדיו יתנחם כי יראה כי אזלת יד ואפס עצור ועזוב.
לועג אמונתם הכוזבת. [תהי ב ד] "יושב בשמים ישחק...".	שמנהג ע"ז כאילו יעזור לכם.	(לז) ואמר אי אלהימו צור חסיו בר? (לח) אשר חלב זבחימו יאכלו ישתו יין נסיכם יקומו ויעזרכם יהי עליכם סתרה?
גדולת וכח ה'.	[דבי ד לה] "אתה הראת ... כי... אין עוד מלבדו ". [ישי מד ו] "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים". [שם ט] "כי אנכי אל ואין עוד אלהים ואפס כמוני". [שם מח יב] "אני הוא אני ראשון אף אני אחרון". משה מדבר . ה' מדבר.	(לט) ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי אני אמית ואחיה מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל . (מ) כי אשא אל שמים ידי ואמרת חי אני לעולם.
[מא-מג] "אשיב נקם לצרי ולמשנאי אשלם... כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו". [תהי צד א] "אל נקמות ה' אל נקמות הופיע".	[אי"ע] "ותאחז במשפט ידי" - החרב משפט גבור מלחמה. "אשיב נקם" - טעם אשיב כאשר עשו לישראל וכן אשלם. ינקום באוייבים. הגויים יראו ויספרו אז את גדולת ישראל. [תהי מז ב] " כל העמים תקעו כף הריעו לאלהים בקול רנה ".	(מא) אם שנותי ברק חרבי ותאחז במשפט ידי אשיב נקם לצרי ולמשנאי אשלם . (מב) אשכיר חצי מדם וחרבי תאכל בשר מדם חלל ושביה מראש פרעות אויב. (מג) הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו.